

היבטים לשוניים בפרשת שפטים עט

דקדוקי מילים וחלקם בעלי שינוי משמעות בפרשת שפטים ובהפטרה ובראשון של כי-תצא

טז יח	שְׁפָטִים וְשֹׁטְרִים: הפ"א והט"ת בשווא נע. תִּתֶּן-לָךְ: געיה בת"ו הראשונה
טז כ	נִתַּן לָךְ: אין טעם נסוג אחור, כן הדבר גם בהמשך יז ב
טז כא	תַּעֲשֶׂה-לָךְ: העמדה קלה בת"ו ודגש חזק בלמ"ד מדין דחיק
יז א	כָּל דָּבָר רָע: טעם טפחא בתיבת כָּל, יש להקפיד על הפרדת שתי התיבות הנותרות
יז ד	וְהִגַּד-לָךְ: געיה בה"א
יז ז	תִּהְיֶה-בּוֹ: העמדה קלה בת"ו ודגש חזק בב"ת מדין דחיק
יז ח	לִנְגַע: הלמ"ד קמוצה
יז י	אֲשֶׁר יִבְחַר ה': טעם טפחא בתיבת אֲשֶׁר
יז יב	לְשָׁרֵת: טעם נסוג אחור לש"ן ותנועת הר"ש התקצרה לסגול
יז יד	וַיִּשְׁבְּתָה בָּהּ: טעם נסוג אחור לש"ן, הבי"ת בראש התיבה השנייה בדגש חזק מדין אתי מרחיק
יז טז	לֹא-יִרְבֶּה-לּוֹ: במלרע, הלמ"ד האחרונה בדגש חזק מדין דחיק, אין לקרוא כאילו ההטעמה בב"ת
	וכן הדבר גם בהמשך פס' יז. תִּסְפֹּן: יש להאריך מעט בת"ו ובמלרע
יז יח	וְכָתַב לּוֹ: טעם נסוג אחור לכ"ף. מִלִּפְנֵי הַפְּהִיגִים הַלּוֹיִם: טעם טפחא בתיבת מִלִּפְנֵי
יז יט	וְקָרָא בּוֹ: טעם נסוג אחור לקו"ף
יז כ	הוּא וּבָנָיו: יש להקפיד על הפרדת התיבות, להשמיע שורק פעמיים, כן הדבר בהמשך יח ו ¹
יח ב	לֹא-יִהְיֶה-לּוֹ: העמדה קלה ביו"ד הראשונה
יח ג	אֶת-הַדָּבָר הָרָע: הרע ברי"ש קמוצה
יח ח	חָלַק כְּחָלָק: לאלו שאינם מבחינים בקריאתם בין קו"ף לכ"ף עליהם להיזהר לא להדביק את התיבות
יח ט	כְּתוּעָבָת: הע"ן בחטף פתח ולא בצירי ²
יח יא	וַיִּדְעֵנִי: היר"ד בחירק חסר (אין לקרוא 'ואידעני') והדל"ת אחריה דגושה ובשווא נע
יח יב	כָּל-עֲשֵׂה אֱלֹה: טעם נסוג אחור לע"ן
יח יד	אֶל-מַעֲנָנִים: נו"ן ראשונה בשווא נע ולא בחטף כפי שמופיע בחלק מהדפוסים. נָתַן לָךְ: טעם נסוג
	אחור לנו"ן הראשונה. תִּשְׁמָעוּן: במלרע
יח יט	הָאִישׁ אֲשֶׁר לֹא-יִשְׁמַע: תיבת הָאִישׁ בפשטא, לא בקדמא כמו בצירוף קדמא מהפך פשטא
יט א	וּבְבִתְיָהֶם: בי"ת ראשונה, על אף הקושי, בשווא נח

¹ לחתוך בגרון את זרימת האוויר (דהיינו: א' עיצורית, "גנובה"), כדי שתנועת השורק שבראש המילה וּבָנָיו לא תישמע כמו המשך של תנועת השורק הקודמת שבסוף הוּא.

² צורת הנסמך גרמה לתנועת הצירי להתקצר לחטף

יט ב תִּבְדִּיל לָךְ: אין טעם נסוג אחור, עם זאת, יש להיזהר לא להדביק את התיבות

יט ה וְנִדְחָה: הד' דגושה ובשוא נע³

יט ו כִּי-יָחַם: כי במקף ולא במונח

יט ח אֶת-גְּבֻלְךָ: העמדה קלה בבית והלמ"ד בשווא נע. וְנָתַן לָךְ: טעם בסוג אחור לנר"ן הראשונה

יט י דָּם נָקִי: הד' קמוצה⁴

יט יא וְאַרְבַּ לֹ: טעם נסוג אחור לאל"ף

יט יג מִיִּשְׂרָאֵל: היר"ד בדגש חזק ובחירק

יט יט וַעֲשִׂיתֶם לֹ: טעם נסוג אחור לש"ן

כ ב כְּקֶרְבָּכֶם: הקו"ף בקמץ רחב והר"ש בקמץ קטן

כ ג אֶל-תִּירְאוּ: געיה בת"ו והר"ש בשווא נע⁵

כ ו אֲשֶׁר-נָטַע כָּרֶם: אין טעם נסוג אחור. תיבת אֲשֶׁר מוקפת ולא בקדמא, כן הדבר גם בפסוק הבא

כ ז אֶרֶשׁ: ש"ן שמאלית

כ ט וּפְקֻדּוֹ: הטעמה משנית של מרכא בפ"א במדויקים

כ יא לָמַס: הלמ"ד בקמץ

כ יט לְתַפְשָׁה: הת"ו בקמץ קטן. אֶת-עֵצָה: יש להקפיד על קריאת המפיק, אחרת יש בכך כדי לשבש את משמעות הכתוב

כ כ כִּי-לֹא-עָץ: שלוש המילים מוקפות וזהו הנוסח הנכון⁶

כא א בְּאֶדְמָה: הב' קמוצה

כא ב וּמִדְדוּ: דל"ת ראשונה בשווא נע⁷

כא ד וְעֶרְפוֹ-שֵׁם: געיה בע"ן

כא ו עַל-הָעֵגְלָה הָעֲרוּפָה בְּנַחַל: טעם טיפחא בתיבת עַל-הָעֵגְלָה

כא ח דָּם נָקִי: הדל"ת קמוצה

הפסרת שופטים, ישעיהו נא יב – נב יג:

נא יב וְתִירְאִי: העמדה קלה בת"ו והר"ש בשווא נע⁸

נא יג וַיִּסַּד אֶרֶץ: תיבה ראשונה במלרע ושנייה במלעיל, אין טעם נסוג אחור

נא טו רָגַע: במלרע

³ המרפה וקורא בשוא נח משנה למשמעות של דחייה.

⁴ יתכן שזה לעיכובא למי שבכל מקום מבחין בין קמץ לפתח

⁵ הקורא נח משבש את משמעות הכתוב

⁶ בקורן התיבה כִּי מוטעמת במונח, עיין בספר "כא"צ והנוסח המקובל של המקרא" עמ' 54 שהטעמת הדפוס מנוגדת לנוסח המדויק בכתבי היד.

⁷ אין לחוש לאותם דפוסים וכתבי יד אשר ניקדו שם חטף פתח, אין זה אלא כי אם למנוע קריאתה בשווא נח

⁸ יש שינוי משמעות אם יקרא בשוא נח.

נא יז הַתְּעוֹרָרִי הַתְּעוֹרָרִי: בשתי התיבות ר"ש ראשונה בשווא נע ולא בחטף

נא יט מִי יִנּוּד לָךְ: טעם טפחא בתיבת מִי

נא כ הַמְלָאִים: געיה בה"א והמ"ם אחריה בשווא נע

נא כא וּשְׁכַרְתָּ: ש"ן ימנית

נא כג מוֹגֵיךְ: ה"ד בחירק חסר, אין לקרוא 'מוגאִיךְ'. לְעִבְרִים: הלמ"ד בפתח על אף שהיא באה לפני גרונית

נב א עוֹרִי עוֹרִי: במלרע

נב ד יֵרֶד-עָמִי: געיה ב"ד הראשונה

נב ה יְהִלִּילָהּ: ה"א בצירי, ואין להשמיע צליל של יו"ד אחריה. מְנַאֵץ: המ"ם בחירק ולא בשווא

נב ו הַמְדַבֵּר: געיה בה"א והמ"ם אחריה בשווא נע

נב ח נִשְׁאוּ קוֹל: טעם נסוג אחור לנ"ן, הש"ן בשווא נע

נב ט חֲרָבוֹת: הח"ת בקמץ קטן

נב יא הִבְרֹו: במלעיל

נב יב תִּלְכוּן: מלרע

ראשון של כי-תצא

כא יג וּבִכְתָּהּ: המילה מוטעמת במרכא בב"ת ובתביר בת"ו

כא טו לְשִׁנְיָאָה: הנ"ן בחירק

כא יט וְתִפְשׁוּ בּוֹ: הטעם נסוג לת"ו, עם זאת הפ"א בשווא נע

טז כ דפי פרשת השבוע של בר-אילן שופטים עט

אלישי בן-יצחק מרצה במרכז האקדמי שערי מדע ומשפט, ובעלים של משרד עורכי דין.

"לא תכיר פנים" – יחס שונה לבעלי דין במשפט

המצוי באולמות בתי המשפט נחשף לתופעת היחסים הנרקמים בין שופטים לעורכי דין. בבסיסם מונחת היכרות מוקדמת בין השופט לעורך הדין, היכרות שאינה עולה בהכרח כדי נימוק לפסילת שופט מלשבת בדין. לדוגמה, עורכי דין שמרבים להופיע אצל אותו שופט, כמו למשל עורכי דין המייצגים את המדינה או את רשויותיה בתחום הפלילי, ביטוח לאומי וכיו"ב או ערכי דין שהם ממונים לתפקיד, כגון מנהל מיוחד בהליכי פשיטת רגל, או נאמן ועוד.

לעיתים מדובר בהיכרות אישית שהתחילה עוד בימים שלפני מינויו של השופט. היכרות זו גורמת בהכרח לקרבה, וקרבה זו מביאה בהכרח ליחס שונה בין בעלי הדין. לעיתים האזרח מרגיש בדבר וחש שלא בנוח, ולתפיסתו הדין מוטה; פסק הדין אינו צודק והשופט נגדו. כדי להימנע ממצב שלפיו מראית פני הצדק נפגעת, כל שיטת משפט קובעת לעצמה כללי פסלות של שופט, כאשר עולה חשש למשוא פנים במשפט.

א"ה. במאמר זה יש הפניות לחוקים או מאמרים שאינם הלכתיים, או מובאות מהם. לא מצאתי לנחוצן להעתיקם.

⁹ לתשומת לב: מוֹגֵיךְ בגימ"ל לא מוניך בנ"ן כבהפטרות עקב. וכבר ראיתי שטעו בזה.

ברשימה זו ננסה לשרטט את תחולת החשש למשוא פנים כפי שהוא עולה במשפט העברי. אחד העקרונות החשובים שעליו מושתתת תפיסת השיפוט הוא משפט צדק. כידוע, "הצדק הינו אחד המושגים הסבוכים והמורכבים ביותר בתולדות המחשבה האנושית", ולמרות זאת אחד מסממניו המובהקים של משפט צדק הוא השוויון בין בעלי הדין במשפט העברי. מקורו של השוויון בציווי החל על השופטים "צֶדֶק צֶדֶק תִּרְדֹּף" (דברים טז, כ). הרמב"ם ספר המצוות לרמב"ם מצות עשה קעז מונה ציווי זה כמצוות עשה:

בעלי דינין ושיהיה נשמע כל אחד מהם עם אורך דבריו או קצורם. והוא אמרו.... "בעדק תשפוט עמיתך". ובא הפירוש בספרא... שלא יהא אחד מדבר כל צרכו ואחד אומר לו קצר דברך. ראו גם: משנה תורה הלכות סנהדרין כא, א.

בתלמוד הירושלמי (וילנא) יומא, פרק ו, הלכה א נלמד עקרון השוויון מהפסוק "וְעַמְדוּ שְׁנֵי הַאֲנָשִׁים (דברים יט, יז)". עקרון השוויון בהליך המשפטי הובא להלכה בטור,¹⁰ והשולחן ערוך ח"מ הלכות דיינים סימן יז מחיל את השוויון בכל עניין בהליך השיפוט: "איזהו צדק המשפט, זו השוויית שני בעלי דינים בכל דבר".

אחד הענפים היוצאים מעקרון השוויון בהליך השיפוט הוא הדרישה מהשופט בדין: "לא תִּטֶּה מִשְׁפָּט לֹא תִפְרֹן פָּנִים" (דב' טז:יט). בביאור החובה רש"י מבהיר לנו, כי בבסיס הדרישה לשוויון בין בעלי הדין עומד ההיבט הפסיכולוגי, שלא יראה צד אחד בהליך השיפוט שאת הצד שמולו מכבדים יותר ממנו, ואז יסתתמו טענותיו, ובלשונו: "אף בשעת הטענות, אזהרה לדיין שלא יהיה רך לזה וקשה לזה, אחד עומד ואחד יושב, לפי שכשרואה שהדיין מכבד את חברו, מסתתמין טענותיו".¹¹ ויתהה התוהה מה משמעות הביטוי "מסתתמין טענותיו"? כדי להבהיר זאת יש לפנות לדפיה האחרונים של מסכת כתובות. שם מובאת סדרה של דוגמאות לשוחד דברים,¹² והזהירות הגדולה שנהגו האמוראים מפני שוחד דברים.

אחד המקרים המובאים שם הוא המקרה של רב ענן, וכך מתואר (בתרגום חופשי): יום אחד קיבל רב ענן (אמורא בדור השני לאמוראי בבל, שהיה גם דיין) סל של דגים קטנים, מאדם שהוא אינו מכיר. כאשר ניסה רב ענן להבין את פשרה של אותה מתנה לא צפויה, השיב לו אותו אדם: "זומנתי לדיון משפטי אצלך ואתה השופט בענייני". שמע זאת רב ענן, דחה את המתנה שהביא איתו האיש ופסל עצמו מלדון אותו. אותו אדם התעקש וביקש לחלק את דבריו של רב ענן: משפסלת את עצמך, טול ממני את המתנה, וראה בכך ביכורים ומחווה שמעניק אחד האדם לרב שמשמש נציגו של האל בעולם. רב ענן התרצה; הוא נטל את המתנה אך סרב לשבת ולשפוט בעניינו של אותו אדם. במצב זה העביר רב ענן את ה'תיק' [א"ה. לענ"ד אין זה ראוי להשתמש כאן במלה זו, לכן הוספתי מרכאות] של אותו אדם לרב נחמן, כאשר הוא מנמק את העברת ה'תיק' בשל היותו פסול לדון את אותו אדם. רב נחמן, שקיבל את התיק, לא קיבל את הרקע לפסילה. הוא היה סבור שמדובר בפסילה על רקע משפחתי, שהוא קרוב של בעל הדין ולכן אין הוא יכול לדון אותו. התלמוד ממשיך ומספר, שרב נחמן קיבל את ה'תיק' ואת עניינו של אותו אדם כשהוא היה באמצע דיון משפטי

¹⁰ טור ח"מ הלכות דיינים סימן יז, א: "צריכין הדיינים ליזהר שישוו ב' בעלי הדינים ולא יסבירו פנים לאחד יותר מלחברו ולא יאמרו לאחד דבר כל דברין ולאחר קצר דברין. ואם אחד לבוש בגדים נאים והשני בגדים פחותים ובוזיים יאמרו לזה לבוש כמותו או הליבישהו כמותך, שלא יסתתמו דבריו, שיחשוב שישאו לו פנים בשביל בגדים".

¹¹ וראו גם: המאירי שבועות ל, א; ספר החינוך מצוה רלה.

¹² שוחד דברים נדרש: "תנו רבנן: ושוחד לא תקח – אינו צריך לומר שוחד ממון, אלא אפילו שוחד דברים נמי אסור" בבלי כתובות קה ע"א. על איסור שוחד בדיינים ראו: אליאב שוחטמן, "טוהר השיפוט וטוהר המינהל הציבורי", פרשת השבוע, תשס"ג, גיליון מס' 135. וראו: רחל שלו-גרטל, "על טוהר השיפוט ועל פסלות שופט", פרשת השבוע, תשס"א, גיליון מס' 40.

שהתנהל לפניו, ועסק בעניינים של יתומים. רב נחמן סבר, שקיום הדיון ב'תיק' שהעביר לו רב ענן קודם לטיפול בעניינם של היתומים, ולכן הפסיק את הדיון בעניין היתומים ועבר לטפל ב'תיק' שהעביר לו רב ענן. התלמוד מספר, שכאשר ראה הצד השני ב'תיק' המקורי של רב ענן את כל הכבוד שזכה לו עכשיו הצד האחר (הפסקת הדיון ב'תיק' רגיש וחשוב של יתומים כדי לטפל בענייניו של בעל דינו), נסתתמו טענותיו והוא לא יכול היה לטעון את טענותיו כראוי.

הר"י מיגאש, מגדולי הרבנים ופוסקי ההלכה בספרד שלפני כ-900 שנה קובע שו"ת הר"י מיגאש סימן רב, שאחד העקרונות המניעים את האדם הוא: "מי שבא לאדם ממנו אי זו תועלת או נהנה ממנו, אין ראוי לו לעשות לו שום מעשה שיבוא לו נזק ממנו". כלומר, אדם אינו מזיק או פוגע באדם אחר, כאשר יש לו ממנו איזו טובה או הנאה. הר"י מיגאש מביא גם דברים בשם רבו, ר' יצחק אלפסי, הרי"ף, שאמר: "לא לידון איניש לא למאן דרחים ליה ולא למאן דסני ליה שיהיה סיבת מניעתם". כלומר, אסור לדיין לשפוט את מי שהוא אוהב וגם לא את מי שהוא שונא.

הבית חדש, מנושאי כליו החשובים של הטור, מבהיר חו"מ סימן יז, הלכה א, כי האיסור של "לא תכיר פנים" אינו מתקיים בהכרח רק במקום שהשופט מסביר פנים לצד אחד, בעוד שהוא מרע פנים לצד השני, אלא "דכשמדבר לאחד רכות ומסביר לו פנים ולאחד אינו מדבר לו לא רכות ולא קשות, אי נמי לאחד ידבר קשות וירע לו פניו ולאחר לא ידבר לו לא קשות ולא רכות ולא יראה לו פנים לא יפות ולא רעות נמי אסור". כלומר, שופט צריך להימנע גם ממצב שלאחד מבעלי הדין הוא מזעיף פנים או מסביר פנים ולצד השני יחסו ניטרלי.

ר' יצחק בנימין זאב מלנדסברג מוסיף בספרו נחלת בנימין נחלת יצחק, מצוה פ: "ולדעתי איסורא אית (=יש) בהקדמת שלום לבאי הדין". כלומר, לשיטתו יש איסור להקדים למי מבעלי הדין אמירת שלום.

ה"אור החיים" דברים א, טז דב"ה "שמע בין אחיכם". מוסיף וקובע, שתחולת האיסור של הסברת פנים לבעל דין חלה גם על הסתכלות על בעלי הדין. כלומר, ששופט אסור לו להסתכל על אחד מבעלי הדין יותר מאשר על הצד השני. ובלשונו: "אם אתה תישא את עיניך תישא לשניהם, ואם תשפיל – תשפיל לשניהם".

סוף דבר

דומה כי המשפט העברי מבטא רגישות רבה לפגיעה במראית פני הצדק. חכמי המשפט הפליגו בסייגים, ובלבד שלא יצא אדם מדיון בתחושה שלא נעשה עימו צדק. נראה שהדרך הראויה שעל השופט היושב בדין לנהוג היא זו שהתווה ר' יהודה בן טבאי, נשיא הסנהדרין (זוג שלישי לתקופת הזוגות). הוא תיאר את היחס שראוי לשופט לאמץ בגישתו לבעלי הדין המופיעים לפניו אבות א ח: "וכשיהיו בעלי הדין עומדים לפניך, יהיו בעיניך כרשעים. וכשנפטרים מלפניך יהיו בעיניך כזכאין, כשקבלו עליהם את הדין"¹³. נכון שבשיטת המשפט הישראלי נפסק לא אחת, כי היכרות מוקדמת עם שופט אינה מהווה עילה לפסלות, כמו גם ידידות וקשרים חברתיים בין עורך דין לשופט אינם עילה לפסילה, אולם ראוי ורצוי שיותר השופט היכרות זו אל מחוץ לכותלי בית המשפט, ובאולם המשפט יתייחס אל הצדדים שבאים לפניו באופן שלא יהיה בו כדי לפגוע באמון הציבור במערכת המשפט. **ע"כ מדברי אלישי בן יצחק.**

¹³ א"ה. בספר מקור ברוך של הרב ברוך אפשטיין ז"ל חלק א החל מעמ' 53 מסופר על שני בעלי דין מכובדים מאוד שבאו לדין תורה אצל הרב משה זאב מרגולין ז"ל. הוא קיבלם בפנים זועפות (לא נסתכל כלל בפניהם) וקרא להם בשם הפרטי ואחרי שהם קיבלו את הדין הוא נתן להם 'שלום עליכם' כיאות והסביר להם שנהג כן לפי המשנה הזו.

א"ה. בספר הקטן אמונה ובטחון של החזון-איש החל מעמ' לט מדבר על זה שיש שאינם מקבלים את מרות הדיינים בטענה שיש לרב נגיעה כלשהי ומסתמכים עם דברי התלמוד שהוזכרו כאן עד כמה קדמונינו פסלו את עצמם לדון, בחשש נגיעה קטנה, ומכאן פתחו פתח שלא כדין לפסול את כל פסיקות הדיינים. ובעוד בבתי המשפּח¹⁴ שאינם נוהגים לפי התורה הדברים נכונים עד מאוד, הרי בדין תורה אין מקום לומר כן.

יש עוד רעה חולה אשר היצר ילפת בה להניא אמונת חכמים מלב בני אדם, והוא משקל המרמה של הנגיעה. חובת התלמיד להאמין כי אין נגיעה בעולם בעלת כח להטות לב חכם לעות משפט, כי מגמת החכם לזכות נפשו, ולהתגאל באיזה אשמה יכאב לנפשו יותר מכל מכה ופצע, ואיך יתכן כי בשביל בצע כסף או לעני חנף, יחבל נפשו לעות משפט, נוסף לזה כי תכונת האמת היא אצל חכם תכונת נפשו ושרש מציאותה, וכל אבקת שקר ממנו והלאה, וכן היא אמונת המון ישרים המתאבקים בעפר רגלי חכמים.

אך היצר חתר חתירה תחת כסא הנאמן, לצודרד נפשות הגושות להתחכמות, ומביא להם לימוד שלם מן הגמרא כי הנגיעה היא בעלת כח מכריע לקטנים ולגדולים יחד, לפניה יכרעו גם הנבונים ביותר, גם חסידים ואנשי מעשה, ואין זה גנאי לחכמים אחרי שכן הוחק בטבע אנושי, ואינם יודעים כי לפי ההנחה הזאת מתיתם כל הדור, ואין שופט בארץ, ונתבטלה סנהדריה של הארץ, כי אף אם יסכים האדם על גדלות חכמתו של החכם לא יחייב את נפשו לשמוע אליו אחרי שימצא לתלות את הוראתו באיזה נגיעה, וזה לא יבצר מכל מי שאינו שבע רצון מהוראת החכם, ועל ידי זה קם דור ששופט את שופטיו, וכל איש הישר בעיניו יעשה, ובכל מקרה רב הערך מתלחשים המתחכמים על נגיעה פלונית שהטתה לב החכם ולפעמים המובהק שבדור - בעמדתו הבלתי נכונה, וכל אוירה של העיר ולפעמים אוירה של כל הארץ - מתמלאה שוט לשון, קטטות ומריבות, וללא אמונה בחכמים גברו בארץ.

יסוד הדעה הזאת מצאנו בגמ' סנהדרין י"ח ב' אין מושיבין מלך

וכה"ג בעיבור שנה, מלך משום אפסניא, כה"ג משום צינה, והדין נאמר במלך החסיד שבחסידים, ובכה"ג כשמעון הצדיק, ועוד אמרו כתובות

ק"ה ב' ריבר"י הוה רגיל אריסי' דהוה מייתי לי' כל מעלי שבתא כנתא דפירי יומא חד אייתי לי' בה' כו', בהדי דקאזיל ואתי אמר אי בעי טעין

הבי כו', וכן אמרו שם בריב"א.

אחרי שהוא מסביר שלשונות יש כוח מיוחד, הוא ממשיך שבסתמא אין תולים שהרב או אפילו הדיין משוחדים.

ואף במשפט בין איש לרעהו, לא פסלה תורה רק בשוחד שבזמן

המשפט, אבל לא אסרה תורה לשפוט את אהובו ואת שנואו, רק

¹⁴ ישע"ה ז' כ"ג ה' צבאות בית ישראל ואיש יהודה נטע שעשועיו ויקו למשפט והנה משפח לצדקה והנה צעקה: משפח מתפרש לשון צרעת.

שושבינו, ושונאו שלא דיבר עמו ג"י לדעת י"א בחו"מ סי' ז' ס"ז בהגה',
ואף שנמיה הטבעית יש במוחלט להטבת אהובו ולרעת שונאו, אך כח
טומאת השוחד אין כאן והתורה האמינה בבטחה גמורה את החכם
הדיין כי יראה נכוחות, ולא יטה לבו לשאיפת טבעו כהרגל שנעשה
טבע שני אצל חכם והאמת תמיד נר לרגלו ואור לנתיבתו, וצדקו ישוב
משפט.

ע"כ מדברי החזון איש וכדאי מאוד לעיין בכל דבריו שם [הספר נמצא בהיברו-בוקס].

תן לחכם ויחכם-עוד

אנא אל תמנעו את הערותיכם!

הכתובת למשלוח: eliyahule@gmail.com

הערות מתקבלות גם באנגלית.

הודעה מאתר "לדעת" כאן תוכלו להוריד גליונות פרשת השבוע מדי שבוע (גם גליוננו מופיע

שם): <http://www.ladaat.info/gilyonot.aspx>

מאמרנו מופיע **ונשמר** באוצר החכמה בפורום דקדוק ומסורה

<http://forum.otzar.org/forums/viewtopic.php?f=45&t=10317&p=272195#p272195>

אם אתה מתעניין

בהבטים הלשוניים של התורה

(לשון המקרא, המשינה, התלמוד וכו')

אתה מוזמן להרשם (בחנם)

לקבלת דוא"ל בנושאים לשוניים

ברכות: franklashon@gmail.com

☺ בוא להחכים את עצמך ואת שאר המכותבים ☺